

ТОМИСЛАВ МАРИНКОВИЋ

РЕЧ НА ДОДЕЛИ ЗМАЈЕВЕ НАГРАДЕ

Уважени љубитељи поезије,

Због озбиљних здравствених проблема, нажалост, нисам у могућности да вам се и лично обратим у овом свечаном тренутку. То чиним из болесничке постеље. Најпре се на овом високом признању захваљујем нашој најстаријој књижевној, културној и научној установи, Матици српској, уједно јој упућујем и честитке поводом прославе великог датума њеног оснивања. Најтоплије се захваљујем члановима жирија који су мене и моју књигу почаствовали престижном и дуговеком Змајевом наградом. Искрено се захваљујем и свом марљивом издавачу, Архипелагу из Београда. Захвалан сам на крају и самом себи, будући да сам рукопис књиге писао упркос болести која је непрестано вукла на своју, а ја на своју страну.

Змај је за нас не само пример песника већ и симбол човека, и очовечење људске патње. Несреће које нас свакога дана засипају, па које су најзад дошле и до мене, као неки дуг који за бивше радости морам да вратим. Као да уз сваке *Ђулиће* иду неки *Увеоци*. Управо је Змај направио ту равнотежу, увео у поезију судбинско правило да се она мора и платити. Несрећу није прихватио ни као кукавица, ни као стоик, већ као песник. Медитирајући над својим боловима, обликујући их у неке од најлепших стихова које имамо у српској поезији, он је надишао свој бол. Тешко је одредити које су Змајеве песме, да ли оне из *Ђулића* или из *Ђулића увелака*, победоносније. Он се први у нашој књижевности односио равноправно према срећи и према несрећи. Сравнивао их је, уздизао, тражио им метафизички контекст који мање талентованом човеку измиче. Колико су његови *Ђулићи* били прослава живота и љубави и породичне

среће, толико је ова друга, мрачнија, али зато и дубља књига, прослава свега тога док измиче, али никада се не губи. За Змаја поезија није била само начин да се срећа задржи док је објективно и очигледно ту, већ да се она учини господарицом наших живота, изнад судбине.

У много чему Змаја осећам као блиског песника. Кад сам год безумно кренуо у неке стихове, нејасне тренутке свог живота, они су добијали, тек тада, кроз песму, свој чврст облик. Као нешто што није било ни проживљено док није у песми оваплоћено. Тек му је песма дала живот, дајући тиме и мој живот назад мени. И тако сам се одао поезији. Тихо и ненаметљиво, каква поезија и мора да буде. Не да узнемири оне којима песма није ни потребна, већ да нађе саговорника, који је увек, макар у мојој замисли, имао прву реченицу мојих песама већ у глави, и чему је само недостајао други глас. Не знам колико сам у томе успео. Верујем само да сам писао онако како сам веровао да треба и онако како сам умео и могао. И то свакоме песнику треба да буде довољно. Захвалан сам томе што жири препознаје вредност моје поезије, али сам исто тако захвалан и оним читаоцима који су моје песме читали у самоћи, не говорећи о њима, прихватајући их и тиме прихватајући и мене. На тај начин, и само на тај начин, ја ћу наставити да живим, како сам и до сада, уз те анонимне читаоце којима је понека моја песма нешто значила. То су награде које ћу од сада добијати. Лепе, паметне, људске награде, људи који осећају оно што сам ја некада осећао, који живе животима какав сам делом и сам живео.

Песник нема пута у животу, он осветљава све око себе, не као метеор, већ као свећа. Осветли мали крај око себе па онда закорачи до тог руба светлости. А с њим закорачи и његова песма. Тамо, иза тог руба светлости, у ту таму, у ту празнину, и ја сада закорачујем, сигурним кораком којим сам корачао по овом тлу. И на неки начин обухватам оба живота. И онај који је овде под сунцем, и онај други. Змај је оба једнако добро опевао, тако да се не бојим да ће ме песма издати. Па и ако сам занемоћао у свему другоме, у песми нисам. И ето тако, данас вам се обраћам, као љубитељима поезије, као људима од укуса, али мој говор допире помало и са оне стране и ви га чујете. То је моја награда.

(Прочитано на Свечаној седници Матице српске, 16. фебруара 2025. године)